

F. SCHILLER

Fiesco

A JEHO JANOVSKE SPÍKNUTÍ

REŽIE: JURAJ DEÁK

HRAJÍ: J. FIŠAR, M. RATAJ
S. ŠÁRSKÝ, A. CÍNOVÁ
A. VELDOVÁ a další

Friedrich Schiller

Fiesco a jeho janovské spiknutí

Přeložil Walter Feldstein

Režie: Juraj Deák

Výtvarník scény: Jan Tobola j. h.

Výtvarník kostýmů: Ivana Brádková j. h.

Hudební spolupráce: Petr Malásek j. h.

Dramaturg: Vojtěch Kabeláč

Šerm: Marek Tichý j. h

Pohybová spolupráce: Pavel Nečas

Skupina scénicko-historického šermu Durandal

Premiéra 14. listopadu 1992 v Divadle Jiřího Myrona

OSOBY A OBSAZENÍ

Andrea Doria, vévoda janovský	František Šec
Gianettino Doria, jeho synovec	David Viktora
Fiesco, hrabě z Lavgne	Jan Fišar
Verrina, starý janovský šlechtic	Miroslav Rataj
Bourgognino, mladý janovský šlechtic	Dušan Škubal
Calcagno, janovský šlechtic	Jan Miller
Sacco, janovský šlechtic	Stanislav Malý
Lomellino, Gianettinův důvěrník	Vladimír Mrva
Mulej Hasan, mouřenín	Stanislav Šárský
Julia, hraběnka Imperiali, Gianettinova sestra	Apolena Veldová
Leonora, hraběnka z Lavagne, Fiescova choť	Anna Cónová
Celia, Verrinova dcera	Adriena Jakubovičová Pavčina Kafková
Arabella	Veronika Forejtová
Róza Leonóřiny komorné	Markéta Mocsková
Laura, komorná Julie	Lenka Zbronková +
Asserato, vůdce nespokojených měšťanů . .	Pavel Nečas
Vojáci, vzbuřenci	Richard Liberda +, Lukáš Kraut +, Vladimír Polák +, Martin Valouch +, Adam Bartoň +
	+ posluchači Konzervatoře v Ostravě

Představení řídí: Soňa Francová
Text sleduje: Petra Špornová

K třetí verzi Schillerova "Fiesca"

Plán na vytvoření tohoto dramatického díla vznikl v Schillerovi záhy poté, co vyšlo první vydání *Loupežníků* v létě 1781. Když se rozhodl opustit v roce 1782 potají Stuttgart a pochybnou ochranu vürtemberského vévody, dal vědomě přednost nejisté budoucnosti před jistou existencí v nesvobodě. Ale když přijel do Mannheimu, nebylo ještě toto drama dokončeno mimo jiné i proto, že se již při práci na něm začal zabývat svým dalším dramatem Luisou Millerovou, jak se původně jmenovala hra, nazvaná později *Úklady a láska*. *Fiesco* byl dokončen až v listopadu 1782 a poprvé vyšel tiskem na počátku roku 1783 v Mannheimu.

Podnět k napsání této republikánské truchlohy našel mladý Schiller u svého nejmilovanějšího učitele Jeana Jacquesa Rousseaua, francouzského filosofa, který nejmocněji zapůsobil na jeho mladistvou literární tvorbu. V knize *Pamětihodnosti J. J. Rousseaua*, které vydal H. P. Sturz v r. 1779, našel Schiller tento Rousseauův odkaz: "Plutarch napsal proto tak skvělé životopisy, že si nevybíral lidi polovičaté, jakých jsou v pokojných státech tisíce, nýbrž vynikající představitele ctností i šlechtné zločince. V novějších dějinách existoval muž, který by zasluhoval jeho štětc: je to hrabě Fiesque, jenž byl vychován k tomu, aby osvobodil svou vlast od panství Doriů. Ustavičně mu ukazovali prince na janovském trůně; v jeho duši nebylo jiné myšlenky kromě té, aby svrhl uchvatitele". A Schiller ve své *Připomínce k obecnstvu* u příležitosti prvního uvedení své *Fiesca* na scénu mannheimského divadla výslovně zdůrazňuje, že pro jeho hrdinu není větší doporučení než to, že ho choval ve svém srdci J. J. Rousseau.

Po neobyčejném úspěchu *Loupežníků* přinesl *Fiesco* Schillerovi značné zklamání. Ředitel mannheimského divadla Dalberg nepřijal jeho první verzi, kterou známe jen z knižního vydání. To je znění podle kterého byl *Fiesco* až dosud většinou vydáván a také u nás znám. Podle této první verze končí hra tím, že Verrina, představitel důsledného a pevného republikánství, shodí *Fiesca* do moře. Poté odchází Verrina k dózeti Andreu Doriovi a uznává ho za janovského vévodu. Spiknutí končí tím, že se věci vrací opět do původního stavu. Na Dalbergovo vybidnutí Schiller svou hru přepracoval a zejména závěr od základu změnil. V jeho druhé "divadelní" verzi vyznívá hra smírně: *Fiesco*, varován Verrinou, zřekne se svých despotických choutek a zůstává naživu.

Neúspěch, s nímž se uvedení *Fiesca* na jeviště mannheimského divadla v této podobě setkal, přičítal Schiller zprvu nepochopení obecnstva. Měl za to, že toto publikum nevzrušuje idea republikánské svobody, protože v jeho žilách nebolí římská krev. Později si Schiller uvědomil, že neúspěch jeho hry záleží především v politické i dramatické nedůslednosti jejího závěru. Proto se ke hře vrátil znovu a přepracoval ji v roce 1785 potřetí.

Tato třetí verze *Fiesca* zůstávala dlouho neznáma.

O její existenci svědčila jen jediná věta v Schillerově korespondenci. Nepřímé narážky se objevují dále v jeho dvou dopisech nakladateli Göschenovi. Rukopis našel H. H. Borchardt až roku 1943 v archivu drážďanského divadla.

V této třetí verzi jsou ve srovnání s předchozími mnohé podstatné změny, zejména ve čtvrtém a pátém dějství. Nejpodstatnější změna je v závěru, v celkovém vyznění hry, kdy Verrina před shromážděným janovským lidem probodne *Fiesca* dýkou, protože se *Fiesco* z bojovníka za republikánskou svobodu Janova stal zrádcem této myšlenky a uchvatitelem moci. Verrina se pak po svém činu vydává sám soudu janovského lidu.

Walter Feldstein

Spiknutí Fiesca z Janova

Předmluva

Historii tohoto spiknutí jsem čerpal především z "Conjuration du Conte Jean Louis de Fiesque" kardinála von Retze, z "Historie des Conjurations", "Historie de Gènes" a z třetího dílu Robertsonových "Dějiny Karla V.". Určité volnosti, které jsem si dovolil, mi hamburský dramaturg promine, pokud se mi v nich dařilo; pokud nikoli, ať raději vezme za své moje fantazie než fakta. Skutečnou katastrofu komplotu, v níž hrabě před samým dosažením svých tužeb dílem nešťastné náhody ztroskotává, jsem musel celou pozměnit, protože povaha dramatu nesnáší bezprostřední zásah Prozřetelnosti. Velice by mě překvapovalo, proč ještě žádný tragický básník tuto látku nezpracoval, kdybych právě v tomto obratu, protiřečícím všem dramatickým zákonům nenacházel pravou příčinu. Vyšší bytosti vidí, jak se jemná pavučina určitého skutku prostírá celou šíří všehomíra, upnuta k nejdolehlejší hranici budoucnosti a minula, zatímco člověk nevidí nic než fakt, v povětrí volně se třepetající. Umělec musí volit ohraničený pohled lidstva, jež hodlá poučit, nikoli ostrozrak Všemohoucího, od něhož se sám učí. - V "Loupežnících" jsem si předsevzal přinést oběť mimořádnému citu. Tady se pokouším o opak: obětovat Umění a Úkladům. Jenomže jakkoli se nešťastný Fiescův plán v dějinách proslavil, stejně dobře může na jevišti propadnout. Je-li pravda, že jen cit budí cit, pak by politický hrdina musel být subjektem pro jeviště nezpůsobilým a to ve stejné míře, s jakou sám musí člověka přezírat, aby politickým hrdinou byl. Nebylo proto na mně vdechnout své fabuli žár, vlastní každému plodu nadšení, nýbrž upřísti z lidského srdce studenou, neplodnou státní akci a opět ji lidskému srdci zpět naroubovat - může zkomplikovat státníkem - a od vynalézavé Intriky si vypůjčit lidstvu srozumitelné situace. O to mi šlo. Můj vztah k občanskému světu způsobil, že se vyznám lépe v lidském srdci než v kabinetním zákulisí a snad právě tento můj politický nedostatek se stal mojí básnickou ctností.

F. Schiller

O mravním poslání divadla

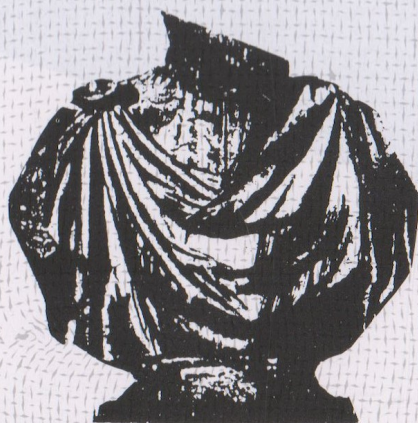
Hlodá-li hoře na srdci, otravuje-li chmurné rozpoložení mysli naše osamělé chvíle, hnusíme-li si svět a činnost, tlačí-li tisícírá tíha naši duši a hrozí-li naší vnímavosti, že se udusí pod pracovními úkoly našeho povolání, přijme nás divadlo. V tomto umělém světě zaplašíme sníce svět skutečný, jsme vráceni sami sobě, naše citění procitne, blahodárné vášně otrásají naše dřímající přirozenosti a pohánějí krev k čerstvějšímu oběhu. Nešťastník tu vypláče s cizím žalem svůj vlastní žal, šťastlivec vystřízliví a kdo byl ukolébán v bezpečí, pojme obavu.

F. Schiller

Schiller chápal svobodu přesněji než jiní, ne však ve jménu nějakého systému, nýbrž ve jménu života, vytvářel napětí, aby vyvolal jiskření, povýšil člověka, protože ho miloval více než něco všeobecného, více než stát. Ve státě mohl spatřovat jen prostředek. V Schillerovi cítíme velkou strážlivost, které je nám dnes zapotřebí vůči státu. Člověk je jen zčásti bytostí politickou, jeho osud se nenaplní prostřednictvím jeho politiky, nýbrž tím, co leží mimo politiku, co přijde po ní. Zde bude žít nebo ztroskotat. Spisovatel se nemůže upsat politice. Spisovatel patří celému člověku.

F. Dürrenmatt - z přednášky v Mannheimu v r. 1959

Vedoucí umělecko-technického provozu Radko Orenič, vedoucí výroby Marcela Kožušníková, vedoucí dámské krejčovny Alena Kantorová, vedoucí pánské krejčovny Jiřina Richtrová, jevištní mistři Jiří Brudný, Miloslav Novák, mistr osvětlení Petr Jaša, vedoucí vlásenkárny Renáta Helmešová, mistr elektroakustiky Bořivoj Wojnar, rekvizity Naďa Bořková, Marie Růžičková.

Program vydalo Státní divadlo Ostrava, ředitel Ilja Racek, šéfcínohry Michael Tarant, redakce programu Vojtěch Kabeláč, obálka a grafická úprava Ladislav Kubieň, fotosazba Bohuslav Labaj, Třinec, tisk PROprint Český Těšín.

Cena programu 5 Kčs.

veškerá práva k provozování tohoto díla zastupuje DILIA Praha.

STÁTNÍ
DIVADLO
OSTRAVA

F. SCHILLER

Fiesco

A JEHO JANOVSKÉ SPIKnutí

REŽIE: JURAJ DEÁK

HRAJÍ: J. FIŠAR, M. RATAJ
S. ŠÁRSKÝ, A. CÍNOVÁ
A. VEJDOVÁ a další